

УДК 811.161.2'06.373

Г.В. ВОЙТІВ, кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник відділу української мови
Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
вул. Козельницька, 4, м. Львів, 79000
E-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1800-7844>

ЇЇ ДУША – У ЇЇ СЛОВІ: ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ОЛЬГИ ФЕДИК

Ольга Федик належить до когорти тих, хто в різні роки за різних умов формував в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (раніше — Інститут суспільних наук) осередок лінгвістичної науки. Її діяльність на посаді молодшого наукового співробітника Інституту суспільних наук — не випадковість, а відчуття власних сил і цілеспрямоване бажання реалізувати свій творчий потенціал.

Мовознавці Інституту працювали у двох напрямках: лексикографії і діалектології.

Науковцеві-початківцю Ользі Федик було доручено досліджувати проблеми, пов'язані із сучасним українським мовленням. Її кандидатську дисертацію «Функціонування безприйменникових субстантивних словосполучень у сучасній українській розмовній мові» написано на матеріалі, зібраному в багатьох областях України, від представників різних соціальних груп у різноманітних ситуаціях спілкування: побутові розмови, наради на підприємствах, педради, наукові диспути і конференції, усні відповіді школярів та студентів, виступи на зборах, діалоги у громадському транспорті, випадкові розмови та ін.

Занурення в живомовну стихію, дослідження українського слова в контексті, вивчення складних лексико-семантичних трансформацій у реченні і словосполученні допомогли дослідниці наблизитися до усвідомлення

Цитування: Войтів Г.В. (2023). Її душа — у її слові: до 75-річчя від дня народження Ольги Федик. *Українська мова*, 4(88), 125—127.

© Видавель ВД «Академперіодика» НАН України, 2023. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

закономірностей і тенденцій у розвитку української мови, функції мови в житті суспільства.

Важливу роль у становленні Ольги Федик як мовознавця відіграла її участь в укладанні «Словника української мови XVI — першої половини XVII ст.». Майстерности словникаря вона набувала, працюючи з авторами попереднього історичного словника: Дмитром Гринчишиним, Іваном Керницьким, Левком Полюгою, Розалією Керстою, Олександром Захарків, Мартою Сенів.

Участь Ольги Федик у створенні Картопки словника полягала в розписуванні десятків рукописів і стародруків, зокрема таких відомих пам'яток, як «Поученія на евангеліє по Няговському списку», «Исторія в листрикійскомъ, то есть в разбойническомъ ферарскомъ або флоренско(м) синодѣ, в коротць правдиве списана», «Діалогъ о смерті» та ін.

У 1983 р. опубліковано колективну монографію «Словник української мови XVI — першої половини XVII ст.: пробний зошит», у якій Ольга Федик — авторка підрозділу «Межі слова та його варіанти» і окремих словникових статей: *Баламутъня — Банкетъ, Година, Инъгедливъ, Киш — Кильку, Пащека* та ін.

Публікацію словника розпочато 1994 р. Ольга Федик уклала такі його частини: *Апостолский — Авицаны; Бурный — Бялый; Вamalъ — Вправъ; Впрашати — Въюнъ*. Деякі із словникових статей укладено у співавторстві з Уляною Єдлінською. Досвід у роботі над історичним словником посприяв досягненням Ольги Федик у науково-педагогічній діяльності, розпочатій на кафедрі мови у Львівському поліграфічному інституті (тепер — Львівська академія друкарства) і продовженій на посаді доцента кафедри мови засобів масової інформації Львівського національного університету імені Івана Франка, згодом — завідувача кафедри.

Як мовознавець і педагог, Ольга Федик докладала чималих зусиль для піднесення рівня журналістської освіти, передовсім мовної. Вона наголошувала на важливості мови засобів масової комунікації, їхньому впливові на мовну свідомість українців, відзначала виняткову роль журналістів у культивуванні мовного стандарту, спілкуванні, дотримуючись літературних норм. Для досягнення цього Ольга Федик створила оригінальні курси лекцій, написала статті лінгводидактичного спрямування, методичні поради, разом із професором Олександром Сербенською уклала новаторську «Навчальну програму з курсу “Українська мова в засобах масової інформації”». Вона — співавтор навчального посібника «Антисуржик».

Наукову і викладацьку працю Ольга Федик поєднувала з іншою діяльністю: літературним редагуванням часописів «Місіонер», «Мета», «Українське слово», постійною участю в телепередачах «Як багато важить слово», «Світ і Україна».

Виявом таланту цієї непересічної особистості стала публіцистика. У 2000 р. видано збірник її кращих статей «Слово. Дух. Нація», у якому подано 47 есеїв, згрупованих за тематикою у 3 розділи. Вони присвячені філософським роздумам про значення національної мови («Генетика рідного слова»; «Рідне слово і віра»; «Слово і нація» та ін.), проблемам викладання мови у вищій школі («Українська мова і модерна концепція викладання»; «Підручник з української мови» — Концепція. Модель» та ін.), культурі мови («Під тавром»; «Чи стане Львів взірцем мовної чистоти?»; «Духовні номінації та їх правопис»; «Чорні дірки у мові»; «У своїй хаті своє слово»), ролі і місцю Церкви в житті людини і держави («Сприйняти серцем найсвітліше»; «Церква і школа»; «Християнська етика в стосунках між людьми та у вихованні»; «Християнська мораль як державотворний чинник» та ін.).

Публіцистика Ольги Федик демонструє її чітку життєву позицію, рівень інтелекту, духовну стійкість, уміння подавати читачеві складні філософські, наукові, політичні проблеми дохідливо і переконливо. Основною працею її життя, результатом багаторічних науково-теоретичних пошуків стала видана 2000 р. монографія «Мова як духовний адекват світу (дійсності)», що складається із трьох розділів: «Мова і духовне життя людини та нації», «Мова як національний зображально-гносеологічний адекват», «Мова — як адоративний адекват». Ольга Федик витлумачила мову як ідеальну дійсність, наголосила на сакральній її сутності, значенні національної мови як органічного, спонтанного та цілісного втілення національного духу, розкрила функціональну природу слова, схарактеризувала мовні засоби та методи, за допомогою яких відбувається пізнання світу, разом з номінативною та синтаксичною функціями мови, зосередила увагу на трансцедентно-адоративному рівневі мови, на метафоричності як прообразі духовного світу, лінгвотворчості окремих індивідуальностей. Ця монографія вражає глибиною думки і простотою викладу, переконливими прикладами і цікавим прочитанням праць інших дослідників. Як зазначено в післямові колег: «Виплекана терпеливою мислительною роботою, книга Ольги Федик допомагатиме у ХХІ ст. збагачувати українську науку новими ідеями (саме вони, а не інтереси — рушій історії), кріпити дух нації, яка є Боготвірним феноменом».

Міцним був і дух Ольги Федик, якій доля відміряла короткий вік, але насичене, творче, сповнене любови і незламної сили життя.

Статтю отримано 03.10.2023

Hanna Voitiv, PhD in Philology, Senior researcher
of the Ukrainian language department
Institute of Ukrainian Studies of I. Krypuyakevych
of the National Academy of Sciences of Ukraine
4 Kozelnytska St., Lviv 79000, Ukraine
E-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1800-7844>

HER SOUL IS IN HER WORDS: TO THE 75TH
ANNIVERSARY OF OLGA FEDYK'S BIRTHDAY